

Sienan kaupunki loi hienon kontrastin tekoälypainotteiselle konferenssille.

Kuva: Annukka Ruotsalainen.

Sara Kannisto ja Annukka Ruotsalainen

Agentteja ja automaattisia työkulkuja - poimintoja IGeLU 2025 -konferenssista

IGeLU (The International Group of Ex Libris Users) -konferenssi kokoaa vuosittain yhteen järjestelmätoimittaja Clarivaten ja ExLibriksen tuotteiden käyttäjiä ympäri maailmaa. IGeLU 2025 pidettiin 15.-18.9.2025. Unescon maailmanperintökohteessa, Italian Sienassa. Esityksiä oli niin Clarivatelta kuin eri kirjastoilta-kin. Nostimme yli 65 esityksen joukosta tarkasteluun muutaman aiheen: tekoäly kirjastotyön monesta näkökulmasta sekä työkalut Rialto ja Library Open Workflows (LibOW).

Jo Clarivaten ensimmäisessä puheenvuorossa kerrottiin tekoälyn kehityksestä heidän näkökulmastaan. Ensimmäinen aalto oli koneoppiminen. Toinen aalto oli generatiivinen tekoäly, josta esimerkkinä mainittiin asiakaskäyttöliittymä

PrimoVE:n tiedonhankinnan apuna oleva tekoälytyökalu. Kolmas aalto sisältää tekoälyagentit, joita on tulossa Clarivatellekin, esimerkiksi Web of Science Research Intelligence. Tekoälyagentteja vertailtiin laajoihin kielimalleihin. Siinä missä perinteisesti kielimalleilla luodaan yksittäisiä tai lyhytaikaisia toimintoja, tekoälyagenteilla kuvailtiin olevan tavoitteellista eli suunnitelmallista toimintaa.

Agentit voivat käyttää eri työkaluja ja pääsevät muihin järjestelmiin. Lisäksi tekoälyagentit voivat käyttää muistia eri tehtävien välillä. Ne ovat myös autonomisia eli voivat toimia ilman jatkuvaa ohjausta. Clarivaten esityksessä muistutettiin, että tekoälyn on tarkoitus automatisoida ja helpottaa kirjastotyötä. Sen lisäksi sen pitää olla eettistä ja turvallista. Vastuullinen käyttö tarkoittaa, että käyttäjän syöttämää dataa ei käytetä tekoälyn koulutukseen ja työkalulla on vain rajattu pääsy internetiin.

Pääpuhujana professori Marco Gori (Siena Artificial Intelligence Lab) puhui myös tekoälyagenteista. Hänellä on ajatuksena, että keskitetty tekoäly ei ole vastaus kaikkeen, vaan tekoälyagentteja kannattaa kehittää. Gorin mukaan tekoälyagentit ja ihmiset voivat muodostaa aivojen kaltaisen hermoverkoston, jossa jokainen voi olla yhteydessä toiseen – joko ihmiseen tai tekoälyagenttiin. Näin ei tarvita suurta pohjadataa, vaan jokainen agentti ja ihminen tuo oman osaamisensa yhteiseen käyttöön.

Tekoälyn hyödyntäminen kuvailutyössä

Vjosa Zymeri ja Jenny Bakken Aslaksen esittelivät Oslon yliopiston kirjaston kokemuksia tekoälyn käytöstä kuvailutyössä. Alman AI Metadata Assistant (MA) oli koettu hyödylliseksi etenkin vanhan kirjallisuuden sekä opinnäytetöiden kuvailussa.

Vanhan kirjallisuuden kuvailu ei välttämättä vaadi fraktuuran koukeroiden tunnistamista. MA luo kuvan pohjalta tietueen, jossa myös fraktuuralla kirjattu otsikko saa esittelijöiden mukaan hämmästyttävän hyvin ja nopeasti oikean muodon. Lisäksi MA luo nopeasti tietyt kentät (kuten tiivistelmän) ja vähentää kirjoitusvirheitä. Tällaisissa konkreettisissa tapauksissa MA tuo lisäarvoa kuvailutyöhön.

Toinen metadatan tuottamiseen liittyvä esitys oli teknisen yliopiston – ja se näkyi. Guy Shahaf Technion Institute of Technologysta kertoi heidän projektistaan. He olivat valjastaneet tekoälyn sekä automaation viemään läpi lähes koko opinnäytetyön kuvailuprosessin aina pdf:n lataamisesta valmiiseen portfolioon. Toki ihminen tarkisti laadun ja korjaili tekoälyn tekemiä kummallisuuksia.

Molemmissa esityksissä korostettiin, että tekoäly on hyvä apu metadatatyössä, mutta ihmistä tarvitaan tekemään monimutkaisemmat kuvailut sekä varmistamaan

datan oikeellisuus. Korjattavaakin nimittäin riittää. Tekoälyn korostettiin kehittyvän vauhdilla. Onkin jännittävä seurata, miten kehitys vaikuttaa tulevaisuuden kuvailutyöhön.

Primon tekoälytyökalu tiedonhakijan apurina

Tekoälyä käsiteltiin myös tiedonhaun näkökulmasta. Muutamassa esityksessä oli aiheena asiakaskäyttöliittymä PrimoVE:n tekoälytyökalu, Research Assistant (RA). Haun apuna toimiva RA oli syyskuussa käytössä 464 instituutiossa.

KU Leuvenin Veerle Kerstens ja Lydia Janssen esittelivät RA-kyselytutkimusten tuloksia. Kyselytutkimus oli tehty opiskelijoille, tutkijoille ja kirjastolaisille alkuvuodesta 2025. Tutkimuksen mukaan kirjastolaiset olivat kriittisimpiä ja opiskelijat myönteisimpiä RA:n hyödyntämisen suhteen.

Työkalun hyöty oli erilainen sen mukaan, kuinka pitkällä tiedonhakija oli akateemisissa tiedonhaun taidoissa. Aloitteleville opiskelijoille työkalu oli haun aloituspaikka, kun taas pidemmällä oleville opiskelijoille ja tutkijoille työkalu antoi lisälähteitä. Käyttäjille tuotti vaikeuksia se, että he odottivat tekoälyn toimivan kuten ChatGPT. Lisäksi heiltä puuttui tietoa, mitä työkalu voi ja ei voi tehdä. Yli puolet vastaajista aikoi käyttää työkalua tulevaisuudessakin.

Andrea Zech, Freie Universitet Berlinistä, esitti otsikossaan kysymyksen, vastaako RA yliopistokirjaston tiedontarpeisiin. Zech kertoi työkalun käytöstä silmiinpistävänsä samankaltaisia asioita kuin KU Leuvenin tutkimuskin. Se ei toki ole ihme, sillä samantyyppisiä huomioita on tehty myös suomalaisissa RA:ta tarjoavissa kirjastoissa. Esityksessä korostettiin, että koska opiskelijat joka tapauksessa käyttävät tekoälyä, on parempi, että he käyttävät tieteellisen tiedonhakuun RA:ta kuin ChatGPT:tä. Lopuksi saimme vastauksen kysymykseen: RA vastaa yliopistokirjaston tiedontarpeisiin osittain muttei täysin.

Hankinta-alusta Rialton uudet tuulet

Venetsian Rialton sillasta nimensä saanut Rialto sopi Italian maisemiin. Kirjastojärjestelmä Almaan sisäänrakennettu aineistojen hankinta-alusta sai yllättävän paljon huomiota eri esityksissä. Rialtoa käyttää Suomessakin usea korkeakoulukirjasto ulkomaisten e-kirjojen hankintaan. Rialton kautta on voinut hankkia yksittäisiä e-kirjoja eri kustantajien alustoille. Clarivaten omistama Proquest ja Ebsco ovat olleet suurimmat aineiston tarjoajat.

Viime vuoden helmikuussa Proquest ilmoitti, että se lopettaa yksittäisten e-kirjojen myynnin. Kirjastot voivat jatkossa hankkia e-kirjoja vain vuosimaksullisina kirjapaketteina. Tämän uudistuksen pohjalta Clarivate esitteli, mihin suuntaan Rialtoa ollaan kehittämässä.

Työkalu tunnetaan jatkossa nimellä Collection Development. Yksittäisten kirjojen hankinta muille kuin Proquestin alustalle on edelleen sen kautta mahdollista, mutta lisäksi työkalu mahdollistaa kirjaston kokoelmien analysoinnin esimerkiksi poistojen teon tueksi.

Tekoälyn on tarkoitus tulla mukaan hankintapäätöksen tueksi. Visioissa on niin sanottu Informed fulfillment -työnkulku, jossa järjestelmä osaa suositella hankintaa tekeväälle, kannattaako kirja hankkia uutena vai ehkä käytettynä tai olisiko kaukolaina sittenkin paras vaihtoehto. Myös open access -julkaisut ollaan tuomassa osaksi valikoimaa.

Virkistävän suorasanainen puheenvuoro Rialton uudistamiseen ja ennen kaikkea Clarivaten päätökseen luopua kokonaan yksittäisten e-kirjojen myynnistä kuultiin Valerie Khaskin-Felendleriltä israelilaisesta Ben Gurion yliopistosta.

Khaskin-Felendler kritisoi erityisesti Clarivaten puheiden ja tekojen ristiriitaa. Yritys on vuosikymmenten saatossa panostanut siihen, että se ottaa käyttäjät mukaan tuotteiden kehitystyöhön ja kuuntelee heidän toiveitaan. Kun Rialto otettiin käyttöön vuonna 2022, se oli kirjastoille monella tavalla toiveiden täyttymys. Helposti omaksuttava, kirjastojärjestelmän sisällä toimiva, aineiston valintaa ja hankintaa sujuvoittanut ns. one-stop shop, joka säästää aikaa ja vaivaa. Se, että Clarivate päätti luopua yksittäisten e-kirjojen myynnistä, oli kaikkea muuta kuin käyttäjyhteisön kuuntelua.

Clarivate perusteli päätöstään hieman nurinkurisesti sillä, että se otti huomioon kirjastojen toiveet. Tosiasiassa siirtyminen ainoastaan kirjapakettien tarjoamiseen herätti voimakasta vastustusta kirjastojen taholta. Kuten Khaskin-Felendler totesi, taustalla puhui raha. Yksittäisten kirjojen myynti ei yksinkertaisesti ole enää tarpeeksi kannattavaa.

Loppuvuodesta 2025 Ebsco puolestaan tiedotti, että se vetää pois omat e-kirjansa kilpailijan alustalta. Näin Rialtoon on jäämässä kesäkuun 2026 jälkeen vain murto-osa e-kirjatarjonnasta, joka siellä on tähän asti ollut. Nähtäväksi jää, mikä on Rialton lopullinen kohtalo Clarivaten tuotteiden kehityksessä.

Library Open Workflows -työkalu säästää aikaa

Tekoälyn ja Rialton lisäksi huomiota sai Library Open Workflows (LibOW) -työkalu. Se on Almaan integroitava työkalu, jonka avulla luodaan, hallitaan, järjestetään ja automatisoidaan työnkulkuja.

LibOW vaatii hyvin vähän - jos ollenkaan - koodaustaitoja. Pohjana käytetään n8n-alustaa. Työkalun avulla voi tehdä haluamiaan työnkulkuja ja lisättäviä palikoita on runsaasti. ExLibris piti työpajan, jossa jokainen pääsi testaamaan työkalua. Työpajassa annettiin esimerkkejä siitä, millaisiin tapauksiin sitä voisi käyttää.

Erityyppisiä käyttötapauksia olivat sähköpostin lähetys asiakkaalle,

Analytics-listaus kadonneista teoksista sekä työnkulku, joka ehdottaa, mistä tarvittavan teoksen voi hankkia. Kirjastojen ei tarvitse luoda kaikkia työnkuluja itse, vaan on olemassa valmiita pohjia, joita voi hyödyntää. Myös tekoälyä voi käyttää osana työnkulkua. Valmiissa pohjissa on nähtävissä myös promptteja, joita voi soveltaa omiin tarpeisiinsa.

Tuomo Seppänen Tampereen yliopiston kirjastosta esitteli, kuinka heillä on käytössä LibOW laskujen luomisessa. LibOW:n avulla laskujen tiedot saadaan tuotua taloushallinto-ohjelmasta ja edelleen luotua laskut Almaan. Näin kirjaston on mahdollista seurata aineistobudjettiaan ja aineistojen hankintahintoja suoraan kirjastojärjestelmässä. Automatisoidun työnkulun myötä käsin tehtävää työtä on vähän, joten se säästää aikaa merkittävästi.

Ensi vuonna Taiwanissa

Kuten IGeLU-konferenssiin kuuluu, viimeisenä ohjelmassa oli seuraavan IGeLUn tapahtumapaikan julkistus. Useamman eurooppalaisen IGeLUn jälkeen vuoden 2026 konferenssi kokoaa kirjastoammattilaiset lokakuussa Taiwanin Taipeihin. 📍

Kirjoittajat

SARA KANNISTO
Turun yliopiston kirjasto
sara.kannisto@utu.fi

ANNUKKA RUOTSALAINEN
Lapin korkeakoulukirjasto
annukka.ruotsalainen@ulapland.fi